

בס"ד, ז' טבת התשפ"ד

בבא קמא דף מז – שומת פרה וולד, הכנסת חפצים לחצר שלא ברשות

מושגים:

1. פיטמא, נפחא –
הגמ' אומרת שאם הפרה שייכת לאדם אחד והולד לאדם אחר, 'פיטמא', כלומר תוספת הערך של הנזק עבור הפרה אם היא שמנה ובריאה, שייכים לבעל הפרה. אבל 'נפחא', תוספת הערך של הפרה בכך שהיא נראית גדולה יותר, לדעת **רב פפא** שייך לבעל הפרה, אבל **ר"א בריה דרב איקא** אומר שזה מתחלק בין בעל הפרה לבעל הולד.
2. כד ניים ושכיב **רב** אמר להא שמעתתא –
במספר מקומות בש"ס, **רב ששת** חולק על **רב**, ואומר 'כד ניים ושכיב **רב** אמר להא שמעתתא', שלכאורה **רב** לא היה לגמרי צלול אלא קצת רדום. החוות יאיר מפרש **שב** **ששת** התכוון לשבחו של **רב** שלכן הוא טעה, ושהוא עוד מעט מתעורר ויבחין בטעותו.
3. אפרזתא –
עשב רעיל שהבהמה עלולה לאכול.

שאלות:

1. דוד שהיה חרש באזון אחת, איבד שמיעה באזון השניה בשירותו הצבאי, האם אחוזי הנכות מתחשבים בעובדה שהוא לא שומע בכלל?
(מבוסס על מקרה אמיתי)

רבא אמר שכששמין כמה היו שווים הפרה המעוברת והולד שהוזקו על ידי השור, לא מעריכים את שוויים כל אחד בפני עצמו, אלא ביחד. וזה נכון בדוגמאות נוספות של יד של עבד שניזוקה, או בערוגה שניזוקה ושמין אותה ביחד עם כל השדה הגדולה. הסיבה היא שאם שמין כל אחד בפני עצמו הערך גדול יותר. כמו שסכום חלקי החילוף של רכב גדול מערך הרכב, וזה פוגע במזיק. וההגיון אומר שמזיק שהזיק פרה מעוברת צריך להחזיר ערך של פרה מעוברת ולא ולד +פרה ואין לפגוע בו מעבר לכך.

2. הגמ' גם אומרת שאם הפרה שייכת לאדם אחד והולד לאדם אחר, {פיטמא}, כלומר תוספת הערך של הפרה אם היא שמנה ובריאה, שייכים לבעל הפרה. אבל {נפחא} כלומר, תוספת הערך של הפרה מכך שהיא נראית גדולה יותר, לדעת **רב פפא** שייך לבעל הפרה, אבל **ר"א בריה דרב איקא** אומר שזה מתחלק בין בעל הפרה לבעל הולד, משום ששניהם גורמים לפרה להיראות גדולה ונפוחה יותר וכך גם ההלכה.
2. פלג הסכים שאשר יכניס את הכלב לחצר שלו, הכלב של אשר שבר את הנדנדה של פלג, האם אשר צריך לשלם?
המשנה מביאה מספר דוגמאות למקרה שאדם מכניס את בהמתו או חפציו לחצר חבירו עם או בלי לקבל רשות מחבירו, מי אחראי לנזק שנגרם. באופן כללי ברור שמי שמכניס בלי רשות הוא אחראי על הנזקים שייגרמו.
- יש מחלוקת במשנה בין **רבי לחכמים**, מהי אחריותו של בעל חצר שנתן רשות שיכניסו

אליו חפצים או בהמות, לדעת **רבי** הוא לא לקח אחריות לשמור עליהם, ולדעת **חכמים** ברירת המחדל היא שברגע שהסכמת שיכניסו אליך לחצר אתה אחראי לנזקים שייגרמו.

ובדוגמה הראשונה במשנה, אם קדר הכניס את קדרותיו לחצר בלי רשות, והבהמה של בעל החצר שברה את הקדרות, בעל החצר פטור. ואם בנוסף הבהמה של בעל החצר ניזוקה בעל הקדרות חייב בנזקה. אבל אם הכניס ברשות, בעל החצר חייב בנזק הקדרות.

הגמ' מקשה לכאורה סתירה בתוך המשנה משום שמהרישא משמע שאם בעל הקדרות הכניס אותן ברשות, וניזוקה הבהמה של בעל החצר, בעל הקדרות פטור מנזקה. וזה כדעת **רבי**, שגם בעל הקדרות לא מקבל אחריות באופן אוטומטי על נזקי בעה"ב. אבל ההמשך שאם הקדר הכניס ברשות, אז בעל החצר חייב באופן אוטומטי, הוא כדעת **חכמים**, ובסיפא שוב המשנה מביאה את דעת **רבי**.

רבי זירא תירץ שהמשנה לא בשיטה אחת ואלו דעות חולקות בדעת **חכמים**, והרישא סוברת **שחכמים** מסכימים שבסתמא בעל הקדרות לא מקבל אחריות לנזקים.

רבא תירץ, שגם הרישא סוברת **כחכמים** אבל אין סימטריה בין בעל החצר לבעל הקדרות, כי בעל החצר שהסכים שיכניסו לחצרו, קיבל עליו אחריות שמירה על הקדרות ואפילו אם הם יישברו ברוח. אבל בעל הקדרות שהניח את הקדרות בחצר לא קיבל על עצמו בכלל אחריות על נזקים שייגרמו בחצר.

3. יגאל פיזר רעל עכברים בחצרו, סמי הכלב של שחר מיחידת הדיור מת מהרעל, האם יגאל צריך לשלם פיצויים?

(מבוסס על מקרה אמיתי)

המשנה אמרה שאם הבהמה של בעה"ב אכלה מהפירות שהכניסו לחצר בלי רשות וניזוקה מהם בעל הפירות חייב בנזקה.

רב בגמ' מסייג את הדין שמדובר רק אם הבהמה החליקה על הפירות וניזוקה, אבל אם היא אכלה אותם והזקה, בעל הפירות פטור, משום שהבהמה לא אמורה לאכול את הפירות.

רב ששת חולק על **רב**, ואומר {כד ניים ושכיב **רב** אמר להא שמעתתא}, שלכאורה **רב** לא היה לגמרי צלול אלא קצת רדום. (החנות יאיר מפרש **שבב ששת** התכוון לשבחו של **רב** שלכן הוא טעה, ושהוא עוד מעט מתעורר ויבחין בטעותו).

הגמ' מביאה מספר קושיות על **רב**,

(1) **רב ששת** מביא ברייתא שמי שנותן סם המות לפני בהמתו של חברו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמיים. ומדייק **רב ששת** שזה דווקא בסם המוות שהבהמה לא אמורה לאכול, אבל פירות היא אמורה לאכול ויהיה חייב גם בדיני אדם, שלא **כרב** שהבהמה לא אמורה לאכול.

הגמ' מתרצת שאין מהברייתא הוכחה, משום שייתכן שהחידוש בסם המוות שחייבים בידי שמיים, אבל באמת גם בפירות פטור בדיני אדם. אפשרות אחרת לתרץ שמדובר בברייתא על סם המוות של {אפרזתא}, שזה מין עשב רעיל והוא נחשב פירות שהבהמה אוכלת.

2) הגמ' מקשה מבריייתא נוספת על רב, הבריייתא אומרת שאשה שנכנסה לטחון חיטים אצל בעה"ב, והבהמה של בעל הבית אכלה אותן והזקה האשה חייבת. והגמ' אומרת שהמקשן סבר שהקושיא מהבריייתא יותר חזקה מהקושיא מהמשנה, משום שבבריייתא לא כתוב 'הזקה בהן', אלא אכלה והזקה, ויותר משתמע שהנזק הוא מהאכילה.

הגמ' מתרצת שזו לא מוכרח ועדיין אפשר לומר שהיא הזקה בהחלקה.

3) הגמ' מנסה להקשות מעוד מקור של שור שהוכנס לחצר בעה"ב ברשות, ואכל חיטים ו{התריז} שלשל, ומת, ובעל הבית חייב. ומדוע לא נאמר שהשור לא אמור לאכול. הגמ' מתרצת שכאן מדובר שהשור הוכנס ברשות, וממילא בעה"ב קיבל על עצמו אחריות מוחלטת על השור ואפילו אם השור חנק את עצמו.

4. נתן הסכים שחזי יכניס את השור לחצר, הכלב של צדוק נכנס ונשך את השור של חזי, האם נתן צריך לשלם על הנזק?

הגמ' מקשה האם בעה"ב שקיבל על עצמו שמירת הבהמה שהוכנסה לחצירו, קיבל רק אחריות שהוא או רכושו לא יזיקו לבהמה, או שאף אחד בעולם לא יזיק לה.

הגמ' מנסה להוכיח מבריייתא ששנה רב יהודה בר סימון, שכשאדם הכניס פירות לחצר חבירו, ושור לא מוכר הגיע והזיק אותם. אם הוא הכניס ברשות חייב, ולא ברשות פטור.

הגמ' מבינה שמוכח שבעה"ב אחראי גם על נזקים שמגיעים מבחוץ.

אבל הגמ' דוחה את ההוכחה משום שאפשר לומר ששהכוונה שמי שחייב זה הבעלים של השור הזר.

הגמ' תוהה אם החיוב הוא על בעל השור הזר, מה זה משנה אם הכניס פירותיו ברשות או לא ברשות.

הגמ' מתרצת שמאחר ששן חייבת רק ברשות הניזק, אם בעל הפירות הכניס אותם לחצר ברשות, החצר נחשבת רכושו ולכן מגיע לו תשלום על נזקי שן, וזה לא נחשב רה"ר או חצר השותפים.

הגמ' שואלת שאלה דומה בתחילת הדף הבא אלא ששם מדובר על שור זר שנכנס ונגח, והגמ' גם מתרצת בצורה דומה, שאמנם בעל השור הזר הוא שחייב, והרשות שקיבל בעל השור הניזק להכניס שורו לחצר, הופכת את החצר לרשות הניזק. והבריייתא היא בשיטת רבי טרפון שקרן בחצר הניזק משלמת נזק שלם.